

vsak se dovolával pro jisté body a články výroků svatých doktorů, hned mudrování a pověz: »ano« nebo »ne«.” „A jini se mu vysmívali. Když zkroutili v smysl jemu cizí, hned na něho pokřikovali: „Zanech svého výrazu položených v člancích jemu vytykánych, které vypisovaci často a na něho doráželi. A když chtěl vyloužit dvojí smysl nebo různé smysly sem tam, brzy vpravo, brzy vlevo, brzy dozadu těm, kteří pokřikovali ho jeho, kteří tehdy nemohli tam vstoupiti, jak se obracel, odpovídaje mistr odpovídati, hned jednohlasně mnozí na něho pokřikovali; a slyšeli Zatím předčítal jeden články a vypovědi svědků. A když chtěl na ně něho nebo bludného, že byl a jest hotov pokorně to opravit.

vyznal, že jsou jeho a že, bude-li poučen, že v nich položil něco odchyl- vzav ony traktáty a pečlivě je prohlédnuv, vysoko je zvedaje, veřejně zila koncilu a odesla, vyřídívše vzkaz ze strany královny. A mistr Jan, řecena knížata již v přítomnosti mistra Jana řecene traktáty předlo- vtáceny k dalšímu předložení uvedeným pánům. A to se i stalo. Neboť aby sama dále požádala koncil, aby řecene knihy těm knížatům byly s tou podmínkou, že kdykoli by řeceni pánové vyzvali ta knížata, koncilu po řecených knížatech, tehdy králových poslech, předložiti, ale „O cirkvi“ [9] a traktáty „Proti Stanislavovi a Pálčovi“, [9] tomu se rozhodli řecene knihy mistra Jana, jeho rukou psané, totiž knihy řecene články z knih řeceneho mistra Jana, páni a jeho přátelé poradivše doktorum na prozkoumání. A aby ukázali falešnost těch, kdož vybrali nou a zůstanou, aby mu je dali písemně a on sám že je chce svěříti jistým Jana, trpělivě vyslechli, a na kterých člancích konečně se s ním dohod- nic neodsuzovali ani nerozhodovali v řeceném slyšení, ale aby ho, mistra ka, [9] a Fridricha, purkrabího norimberského, [7] se vzkazem, aby hned poslal jasná knížata, Ludvíka, falckraběte rýnského z Heideber- Když, jak jest svrchu řeceno, páni toto vážně králi pověděli, on

namže obsaženo atd. [9] a prelátu než proti Spasiteli a Pánu našemu Ježíši Kristu,“ atd. jak jest a roztrháme síť Antikristovy; a vězte, že více bude proti mně biskupů neždy tím silněji se budeme učiti spolu v zákoně Páně a jeho Písmu se modlili za něho, a „da-li Pán Bůh pomoc, abych se k vám vrátil, kteří mají onen list, jež zanechal po svém odchodu, který obsahuje, aby nebudu souhlasiti.“ „Jaká lež, všemohoucí Bože! Vždyť jest známo těm, sánu, vězte, že, byt bych ústy přiznal a odpřisáhl, srdcem však s tím mění, nýbrž tak byl čten, že prý řekl a napsal: „Přihodí-li se, že odpři- ctal, když jel do Kostnice z Cech, ale ne tak, jak on jej nechal v tom stavim to před oči tvé.“ Skončivše to začali hned list, který po sobě ne- jsem. Domníval-li ses, že já tobě podobný budu? Trestatí tě budu a před- svem, a na syna matky své jsi uváděl pohoršení. To jsi činil, a já mlčel ke zlému a jazyk tvůj skládal lest. Usazoval ses a mluvil jsi proti bratru hned jsi s ním běžel a s cizoložníky díl svůj jsi měl. Usta tvá pouštěl jsi jsi vzal v nenávisť kážen a zavrhl jsi za sebe slova má. Viděl-li jsi zloděje, vypravuješ ustanovení má a břešš smlouvu mou v ústa svá? Poněvadž oen verš: »K bezbožníkovi pak pravil Bůh: Což tobě do toho, že ty mu [50, 16—21]: »Bůh silný, Bůh Hospodin mluvil atd.« začínajice

Kouřim.
Levá část kresby
Jana Willenberga
z doby kolem r. 1600.

92

93

mnozí spolu pokřikovali říkajíce, ty že neplatí, ani se nehodí k tématu. On pak k některým výtkám, vida, že by mu odpověď neprospěla, mlčel. A hned na něho jiní pokřikovali říkajíce: „Hle, již mlčíš, to jest znamení, že souhlasíš s těmihle bludy.“ A tak vidouce povyk a že proti němu příliš zuřili, jsouce rozhořčení z častého dřívějšího jim opakovaní článků proti němu sepsaných, odložili to slyšení na nejbližší pátek [7. června].

A když byl odtud veden do žaláře od biskupa řížského,]¹⁰[uviděv své, podal jim svou ruku řka: „Nebojte se o mne.“ Oni odpověděli: „Nebojíme se.“ A on připojil: „Vím dobře, vím dobře,“ a žehnaje rukou lidu, usmíval se, když vystupoval na schody, a byl vesel a radostně šel po onom vysmívání.

[3] DRUHÉ SLYŠENÍ

Potom v pátek, 7. den měsíce června, za hodinu po skoro úplném zatmění slunce opět přivedli mistra Jana do řečeného refektáře, jež při jednotlivých slyšeních obklopovalo mnoho žoldnéřů z řečeného města s meči, lučisti, sekerami a oštěpy. A zatím přišel král a uvedl s sebou pány Václava a Jana a Petra bakaláře. V tom slyšení byly čteny články, v nichž

roucel, dávaje nám ubohým v tom příklad, abychom se ve všelikých těžkostech k tobě, nejspravedlivějšímu soudci, utíkali, pomoc pokorně žádající: "A připojil opět: "A ustavičně tvrdím, že není bezpečnějšího odvolání než k Pánu Ježíši Kristu, který se nedá pohnouti krivým darem anebo oklamati falešným svědectvím, dávaje jednomu každému, co si zasloužil."

Mezi jinými kladou, že mistr Jan Hus, jsa v klatbě, ji vzpurně trpěl atd. On odpověděl: "Netrpěl jsem ji vzpurně, nýbrž pod odvoláním kazal a sloužil mši, a ačkoli jsem poslal ke kurtii římské dva zástupce, [13] uváděje důvodné příčiny, proč jsem se osobně nedostavil, přece jsem nikdy nemohl dostati slyšení, ale z mých zástupců jedni byli uvězněni, s druhými pak bylo špatně zacházeno. A o tom všem se odvolávám na akta pře, v nichž jest to všechno velmi úplně obsaženo. Nad to jsem také přijel sem k tomuto sboru svobodně, maje ochranný průvodní list pana krále zde přítomného, chtě svou nevinu ukázati a ze své víry počet vydati.

[4] HUSOVO ODPOUVĚZENÍ A ODSEVCENÍ

Když tedy všechny články proti němu podané byly již skončeny a dočteny, přečetl jeden auditor, lysý a starý, prelat ustanovený z národa vláského, [14] konečný rozsudek proti mistru Janu Husovi, a on, mistr Jan, na určité body toho rozsudku, čine proti němu námítky, ačkoli mu zabráňovali, odpovídal. A zvláště, když byl prohlasován za zatvzeleného v svém bludu a kacírství, hlasitě odpověděl: "Nikdy jsem nebyl, ale ani nejsem zatvzelen, nýbrž vždy jsem si přál i dnešního dne si přejí účinnější poučení z Písma. A dnes tvrdím, že i kdybych mohl jediným slovem všechny bludy zničiti a vyvrátiti, že bych to s největší radostí vykonal." A když všechny jeho knihy, buď latinský jím vydané nebo do kterékoli jiné řeči přeložené, byly v témže rozsudku jako podezřelé zatracovány a jako zatraceně k spálení určovány, z nichž jisté tamže potom byly spáleny, a zvláště knížka "O církví" a "Proti Pálčovi", jak se říkalo, a "Stanislavovi", mistr Jan Hus odpověděl: "A kterak mi zatracujete mě knihy, když jsem si vždy přál a žádal, lepší písma proti tomu, co jest v nich řečeno a položeno, a dnešní den žádám, a dosud jste nějaké učinější proti tomu neuvědli, aniž jste z nich ukázali jediné bludné slovo. Avšak knihy do češtiny nebo do jiné řeči přeložené jak jste zatracovali, když jste je nikdy neviděli?" Jine však kusy v rozsudku předčítané poslouchal, kleče na kolenou a divaje se vzhůru k nebi, se modlil. A když byl rozsudek ukončen, tak, jak jest napřed uvedeno, v jednotlivých svých bodech, opět pokleknuv mistr Jan Hus za všechny své nepřátele hlasitě se modlil a pravil: "Pane Jezu Kriste, tebe prosím pro tvé veliké milosrdenství, odpusť všem mým nepřátelům, a ty vis, žet mě krivé mysli! Odpusť jim pro nesmírné milosrdenství své." A když toto řekl, mnozí a zvláště přední z kněží, s rozhořčením naň pohlízejíce, se mu posmívali.

155

154

A potom z přikázání sedmi biskupů,]¹⁵[kteří stáli při jeho zbavování kněžství, oblékal se v mešní roucha, jako by měl sloužiti mši. A když oblékal albu, pravil: „Pán můj Ježíš Kristus, když byl od Herodesa veden k Pilátovi, v bílém rouchu byl posmíván.“ Když tedy tak již byl oblečen a od oněch biskupů vyzýván, aby odvolal a odpřisáhl, vstal a vstoupiv na ten stůl, před kterým se oblékal, žalostivě obrátiv se k lidu s pláčem pravil: „Hle, tito biskupové mě vybízejí k tomu, abych odvolal a odpřisáhl; bojím se to učiniti, abych nebyl lhářem před tváří Páně a také abych neurazil své svědomí a boží pravdu, protože jsem nikdy nedržel tyto články, které proti mně křivě svědčí, ale spíše jejich opak jsem psal, učil a kázal, a také pro to, abych nepohoršil tak veliké množství, kterému jsem kázal; i také jiné, kdož věrně slovo boží kážou.“ A když to dořekl, okolo sedící biskupové a jiní z řečeného koncilu pravili: „Již vidíme, že jest zatvrzelý ve své špatnosti a tvrdošijný v kacířství.“

156

157

Když pak s řečeného stolu sestupoval, ihned řečení biskupové začínali jej odsvědčovati a především, odňavše mu z rukou kalich, pravili tuto modlitbu zlořečení: „Ó Jidášu zlořečený, že jsi opustil radu pokoje a s Židy ses radil, odnímáme od tebe tento kalich vykoupení.“ A on hlasitě řekl: „Spoléhám na Pána Boha všemohoucího, pro jehož jméno toto rouhání trpělivě snáším, že on ode mne kalich vykoupení svého neodejme, nýbrž pevně doufám, že dnes v jeho království jej budu píti.“ A následovně jiné části roucha, totiž štolu, ornát aj. s něho snímajíce, ke každému pronášeli zlořečení po svém způsobu. A on odpověděl, že ta rouhání pokorně a rád přijímá pro jméno Pána našeho Ježíše Krista. Když mu byly tyto všechny části roucha, jak se napřed uvádí, odňaty, přistoupili někteří biskupové k porušení tonzury. Když pak se mezi sebou hádali a někteří chtěli ho oholit břitvou, druzí však tvrdili, že stačí porušit jeho tonzuru pouze nůžkami, on, obrátiv se ke králi, předsedajícímu na trůně, pravil: „Hle, ještě tito biskupové neumějí se v tomto rouhání shodnouti!“ A když porušujíce mu tonzuru nůžkami, prostříhli ji na čtyři strany, totiž napravo a nalevo, napřed a vzadu, řekli doslovně tato slova: „Již církev odňala od něho všechna církevní práva a nemá více s ním co činiti, tedy ho odevzdáme moci světské.“ Dříve než pak by vložili na jeho hlavu rouhavou papírovou korunu, mezi jiným mu pravili: „Svěřujeme duši tvou ďáblu.“ A on, sepjav ruce a pozdvihnuv oči k nebi, řekl: „A já ji svěřuji nejlaskavějšímu Pánu Ježíši Kristu.“ A spatřiv onu korunu pravil: „Pán můj Ježíš Kristus ráčil pro mne bídneho mnohem tvrdší a těžší trnovou korunu nevinen na nejpotupnější smrt nésti, a proto já bídny a hříšný tuto mnohem lehčí, třebaš rouhavou, chci pokorně nésti pro jeho jméno a pravdu.“ Byla pak ta koruna papírová, okrouhlá, vysoká bezmála na loket a na ní byli namalováni tři strašní ďáblové, kterak chtějí duši drápy mezi sebou tahati a držeti. A na té koruně byl napsán nápis jeho viny: „Tento jest arcikacíř.“ Tehdy pravil král vévodovi Ludvíkovi, synu kdysi Klemovu z Bavorska,]¹⁶[který tehdy stoje před ním ve své nádheře, držel v rukou zlaté jablko s křížem: „Jdi, vezmi ho!“ A Klemův syn již řečený, vzav mistra, dal ho do rukou biřiců a dovedl na smrt.

Když pak již takto korunován byl veden z řečeného chrámu, byly, jak se říkalo, na hřbitově toho chrámu v touž hodinu spalovány jeho knihy. Když to, jda mimo, viděl, usmíval se jejich skutku. Jda pak mimo ty, kteří stáli okolo a šli za ním, vyzýval je, aby nevěřili, že on zemře pro bludy sobě podvodně připisované a skrze falešné svědky, své úhlavní nepřátele, jemu přičítané. Skoro všechno obyvatelstvo onoho města bylo ozbrojeno, provázejíc ho na smrt.

Přišed pak na popraviště, poklekl, a rozepjav ruce a zdvihnuv oči k nebi, velmi zbožně se modlil žalmy a zvláště: „Smiluj se nade mnou, Bože“, a „V tebe, Pane, jsem doufal“, „V ruce tvé, Pane“, opakuje verš, takže ho okolo stojící slyšeli modliti se vesele a s tváří radostnou. Popraviště pak bylo mezi zahradami na jisté louce, když se vychází z města Kostnice k tvrzi Gottlieben, mezi branami a příkopy předměstí řečeného města.]¹⁷[Někteří pak laikové tam stojící říkali: „My nevíme, které a jaké věci dříve činil nebo mluvil, teď však vidíme a slyšíme, že svatá slova se modlí a mluví.“ A jiní pravili: „Zajisté dobré by bylo, aby měl zpovědníka, aby byl slyšen.“ Avšak jakýsi kněz, sedící na koni, v zeleném šatě, červeným hedvábím podšitým, řekl: „Nemá býti slyšen, aniž mu býti dán zpovědník, protože jest kacíř.“ Mistr však Jan, ještě když byl v žaláři, vyzpovídal se nějakému doktorovi mnichovi a byl od něho laskavě slyšen a rozhřešen, jak to sám vyznává v jednom ze svých listů, které poslal svým ze žaláře. Když pak se tak modlil, jak jest napřed uvedeno, spadla mu z hlavy řečená rouhavá koruna, třemi dábly omalovaná, když se na ni podíval, pousmál se. A někteří žoldnéři okolo stojící řekli: „Vstavte mu ji opět na hlavu, aby spolu se svými pány, kterým zde sloužil, dábly, byl upálen.“

Vstav pak na příkaz biřice z místa modlitby, silným a srozumitelným hlasem, že ho i jeho [tj. přátelé] mohli dobře slyšeti, pravil: „Pane Ježíši Kriste, tuto strašnou, potupnou a ukrutnou smrt pro tvé evangelium a kázání tvého slova chci velmi trpělivě a pokorně vytrpěti.“ Hned ho chtěli voditi vůkol k okolostojícím; povzbuzuje pak je prosil, aby nevěřili, že on články, od falešných svědků jemu přičítané, jakýmkoli způsobem držel, kázal nebo učil.]¹⁸[Potom ho svlekli z jeho šatu a uvázali k jakémusi sloupu provazy, s rukama nazad obrácenýma k řečenému sloupu ho přivázavše. A když byl tváří obrácen k východu, někteří z okolostojících řekli: „Nebudiž obrácen k východu, protože jest kacíř, ale obraťte ho k západu.“ A tak se stalo. Když pak ho za krk přivazovali jakýmsi začazeným řetězem, pohlédnuv naň a pousmáv se, pravil biřicům: „Pán Ježíš Kristus, můj Vykupitel a Spasitel, tvrdším a těžším řetězem byl spoután; a já bídný přivázan nestydím se tento pro jeho jméno nésti.“ Byl pak tento sloup jako nějaké tlusté prkno na míru asi půl kroku; to z jednoho konce zaostřivše, do země a řečené louky vrazili. Pod nohy pak mistra dva svazky a otýpky dříví podložili. Ten ještě, přivázan k sloupu, měl na nohou své botky a jedno pouto. Řečené pak svazky dříví promíšené slamou obložili kolem jeho

těla tak stojícího až po bradu; dríví pak byly dva vozíky, jinak káry. Dríve však, než ho podpálili, přijel k němu říšský maršálek Hoppe z Pappenheimu a syn kdysi Klema, [19] jak se mu říkalo, vyblížeje ho, aby ještě zachoval život bez úrazu a aby to, co kdysi kázal a svoje slova odpráši a odvolal: A on, pohlednuv k nebi, hlasitě odpověděl: „Bůh mi jest svědek, že jsem to, co se mi falešně připisuje a skrze falešné svědky přičítá, nikdy neučil, ani nekázal, ale předním úmyslem mého kazání a všech jiných mých skutků nebo písem bylo, abych jen mohl lidi zachrániti od hříchu. V té pak pravdě evangelia, kterou jsem psal, učil a kázal ze slov a výkladů svatých doktorů, dnes veselé chci umřítí.“ A uslyševše to, ihned řečený maršálek se synem Klemovým, tlesknuvše rukama, odjel.

A jeho hned biritci zapálili a mistr hned silným hlasem zazpíval nejprve: „Kriste, synu Boha živého, smiluj se nad námi“; a podruhé: „Kriste, synu Boha živého, smiluj se nade mnou“; potřetí: „Jenž jsi se narodil z Marie Panny“, A když potřetí začal zpívat, hned mu vtrvahal plamen do tváře, a tak sám v sobě se modle, pohybuje rty a hlavou, vypustil duši v Pánu. Ve chvíli pak mlčení bylo viděti, že se hybe, dríve než vydech, tak dlouho, za kdy bys rychle mohl odříkati dva nebo nejvíce tři otcenáš.

Když pak dríví řečených svazků a provazy byly spáleny a ještě trup těla stal, vise za krk na řečeném řetězu, hned biritci řečený trup se sloupem srazili na zemi, a zvěšivše oheň ještě třetím vozíkem dríví, pálili je a obcházejíce kují kosti roztloukali, aby se tím dríve obrátily v popel. A naleznuvše hlavu, kujem ji rozbili na kousky a opět vhodili do ohně. Když pak našli mezi vnitřnostmi jeho srdce, naostříve kují, je naň jako na rožeh na konec narazili a zvláště opékajíce a spalující kují rozbití a konečně celou onu masu obrátili v popel. A sukni z příkazu řečeného Klema a maršálka hodili biritci spolu s obuvi do ohně se slovy: „Abý to snad Čechové neměli za relikvii, a my ti dáme tvou náhradu za to.“ A to i učinili. A tak spolu se všemi řečenými popely oharků na jednu káru naložili a do řeky Rýna, který tam blízko teče, do hlubiny vhodili.

Tento pak průběh přeslavného v každém období času velmi živě vzpomínky hodného skonu a smrtelného zápasu mistra Jana Husa, vztěcného kazatele evangelické pravdy, vylíčil jsem co nejsrozumitelněji, lesklou slupkou líčených slov, nezabavoval je skutečného a věcného jádra a tím nechtěl libivě se vemlouvatí ve sluch těch, kdož se dychtí na nich jen pástí, nýbrž spíše abych samo jádro vylíčené věci a její průběh, jak jsem to vše na vlastní oči a uši jasně poznal, bez lhamí vypsal, za svědka nepěstěných slov budoucí živou památku řečeného mistra, bojovníka nejpevnějšího, vydal svědectví poznané pravdě. [20]

I 59

I 58